

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

МУНИЦИПАЛ САГЪАТ

Соруулары араларында — эпидемиология хал, вакцинацияны барыуу, миллет проектлени тындырыуу

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** «муниципал сагъат» бардыргъанды. Анда сюзюлген соруулары араларында эпидемиология болум, вакцинацияны къуралыуу, миллет проектлени бардырылулары болгъандыла. Муниципал къуралыулары таматалары бла кенгешде школланы ремонтларына да энчи эс бурулгъанды.

Казбек Коков республиканы мектеплерини мониторинги кёрюлтюлгенди. КъМР-ни Жарыкъландырыу министрствосуна эм муниципал къуралыулары таматаларына алгын бардырылган «муниципал сагъатда», 3 фев-

ральда, тебен черекли школну халыны юсюнден социальный сетьледе билдириуден сора школланы болумларына къараргъа буйрукъ берилген эди. Озгъан шабат күн Башчы, Тебен Черекге келип, мекамгъа къарап, эллилени учредениягъа ремонт этиллигине ышандыргъанды.

Бу жолгъу «муниципал сагъатда» Казбек Коков КъМР-ни Правительствосуна муниципал къуралыуула бла бирге бичеулю билим берген школланы ремонтлары жаны бла республикалы программа жарашдырыгъа буйрукъ бергенди.

Кенгешде миллет проектлени бардырылулары да сюзюлгенди. КъМР-ни Пра-

вительствосуна Председатели **Мусукланы Алий** муниципалитетледе алашыуула кийирилгенлерини юсюнден айтханды. Республиканы оноучусу муниципалитетледе социал объектле бла байламлы излемлеге къарагъанлай тургъа кереклисин чертгенди.

Эпидемиология болум бла байламлы Казбек Коков коронавирус бла ауругъанлары саны иги да аза барганын, аны бла бирге асламлы вакцинация жукъгъан аурууны жайылмазына уллу себеплик болгъанын белгилегенди.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуна
пресс-службасы.

КОЛЛЕГИЯ

«Кюч салыуларыбыз инсанланы тынч жашаулары жалчытыууза, республиканы экономикасын айнытыууза айланындыла»

РФ-ни Баш прокурору Орунбасары **Андрей Кикоть** эм КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** КъМР-ни прокуратура-сыны коллегиясыны ишине къатышхандыла. Анда надзор ведомство былтыр тамамлагъан ишни эсеплери чыгарылгъандыла эмда быйылгъа борчла салынгандыла. Кенгешни республиканы прокурору **Николай Хабаров** бардыргъанды.

Жыйылгъанлары алгъышлай, Казбек Коков: «Россейни прокуратурасы къырал системаны магъаналы эм даражалы бёлюмлеринден бириди. Конституциягъа кийирилген тюзетиулеге тийишлиликде

къабыл кёрюлген «РФ-ни прокуратурасыны юсюнден» федерал законнга кере уа, аны статусу бютюнда бийик болгъанды», - деп чертгенди.

Республиканы оноучусу бюгюнлюкде Къабарты-Малкъарда жамауат къоркъуусуздукъ, политика ышангылылыкъ бийик даражада жалчытылынганларында прокуратураны къулулукчуларыны къыйынылары уллу болгъанын айтханды.

Казбек Коков надзор органны келечилерини бийик багъа бергенди эмда хайырлы ишленгенлери ючюн ыразылыгын айтханды. Аны бла бирге, мындан ары тамамла-

ныргъа тийишли жумушлары эсперинден айта, инсанланы социал эркинликлерин жалчытыууга энчи эс бурулгъа кереклисин чертгенди:

- Белгилисича, РФ-ни Конституциясына кийирилген тюзетиуле къыралыбыз социал магъаналы болгъанын шарт токташдыргъандыла, алай эсе уа, инсанларыбызны социал излемлерин жалчытыуу жаны бла борчла ёседиле. Прокуратура уруну законла сакъланмагъанларына, ол санда айлыкъ, пенсия, социал пособияла заманында төленмегени бла байламлы бузукълыкълага терк эм къаты жууап берирге керекди. Ахыры 2-чи бетдеди.

Таппандырыу

Межгитни ремонтуну уллу жюриюшю

Казбек Коков Нальчикде межгитге барып, анда тындырыла тургъан тынгылы ремонтна къарагъанды. Республиканы Башчысы КъМР-ни Муслийманларыны дин управлениясыны председатели **Хазратали Дзасежев** эм КъМР-де граждандар общество институтлары бла байламлыкъла къурау эмда миллетлени ишлери жаны бла министрни къуллугун толтургъан **Анзор Курашинов** бла мекамгъа эм отоулагъа къарагъандыла.

Межгитни ремонтуну тири бардырылады. Отоулада шёндоюлю таппандырыу ишле этилдиле, эски инженер ызла алышындырылгъандыла, жылыу берген система игилендирилгенди, заллагъа жарыктылыкъ тап келирча болгъанды. Намаз къылгъан жерледе дезинфекция онгла къуралгъан-

дыла, хауаны рециркулятору салынганды.

Жюзле бла ийнанган адамла келген мекамгъа ремонт этилирге кереклисини юсюнден регионну оноучусу бла алгыннгы тюбешиуледен биринде КъМР-ни Муслийманларыны дин управлениясыны башчысы **Хазратали Дзасежев** айтхан эди.

Республиканы баш межгитин жангыртуу бла байламлы жумушлагъа бизнес бла кюрешигенле да себеплик этгендиле. Нальчикни намаз этиучю мекамы энди жылыракъ, жарыгъыракъ, келгенлеге, дин управленияны келечилерине да бютюн ырахатлы боллукъду.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуна
пресс-службасы.

Жазылуу - 2021

Энтта да мадар барды

Хурметли жамауат!
Бир тюрлю чурумла бла сиз «Заманга» быйылы биринчи жарымына жазыламай къалгъан эсегиз, халны тюзетирге онг барды. Февральны 20-сына дери бу жумушну къайгысын кёрсегиз, ана тилибизде чыкыгъан газетни 1 мартдан алып, окъуп башларыкъсыз.

Жазылууну төрт айгъа
багъасы - 486 сом 70 капек.

Бизни индексбиз - П 5893

«Кюч салыуларыбыз инсанланы тынч жашауларын жалчытыууза, республиканы экономикасын айнытыууза айланыпгыла»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Кёп сабийли, кюлаисыз юйорлеге кырал болушлук, медицинаны качествосу, дарманла бла жалчытыуу соруула энчи контролда болуруга тийишлидиле. Уруну рынокда халланы келишдириу да энчи маганалыды. Аш-суу продуктланы багъаларын тохтатдырганда Монополиялагъа къажу федерал службаны КъМР-де Управлениясы бла бирге бузуклыкъланы болдурмау жаны бла жумушла толтурулурга керекди. Шендо коронавирис жуукъган ауруу жайылган кыйын кезиуде бизге бу соруулада ышаныулук бютонда уллуду,-дегенди республиканы оюучусу.

Казбек Коков сёзюнде ведомствону тероризмге къажу борчларын юсюнден энчи айтханды: «Былтыр бу аманлыкъ бла байламлы кюркюулану азайтыуу жаны бла мадарла толтурулгандыла, бандит кюаумланы башчыларын, алагъа киргенлени бла аманлыкчылагъа болушханланы уголовный жууапха тартыу иш тирилгенди, халкъла аралы терорист организацияла уруш этгенле изленедиле, Интернетде басмаларга

жарамаган материалланы ачыкълау кыатыланганды. Мындан ары да жамауат тынчлыккыны бузууга, миллетле эм динле келишулюккю чачдырууга бурулган ишлени тохтатыуу андан ары бардырырга керекди», -дегенди ол.

Казбек Коков аманлыккычла информация технологияланы болушлукълары бла инсанлагъа уллу кюрончла салганларын чертип, аллай бузуклыкъланы тохтатырга кереклисин айтханды.

Прокуратураны ишинде уа коррупцияга къажу мадарла энчи жерни аладыла. Республиканы оюучусу миллет проектлени, республикалы эм муниципал программаланы жашауда бардырырга, коронавириса къажу жумушлагъа бёлоннген бюджет ахчаны кюрортыуда надзору кыатыландырырга кереклисине эс бурганды. «Бу жумушлагъа ахча кёп бёлоннеди, биз а финансла аулу эм файдалы кюрортылырларын жалчытыууга борчлуубуз», - деп белгилегенди ол.

2021 жылда кюз артында РФ-ни Къырал Думасына, жер-жерли самоуправление органлагъа айырыла болушлукълары да эсгертгенди Казбек Коков. «Къол кёторюу законланы чеклеринде бардыры-

лырга керекди, - дегенди ол. - Адамларыбызны кеслерини сайлауларын ачык, бир тырлюу чырмаусуз белгили этерге эркинликлерин жалчытырга керекди. Прокуратура айыруу кампанияны кезиуде законла кыалай толтурулганларына надзору тамамлар деп ышанабыз».

Казбек Коков хайырлы байламлыккыла кыралсала, салынган борчланы барысын да толтурууга кюлдан келлигин чертгенди. «Бизни аллыбызда болган маганалы эм жууаплы ишлени тамамлар ючюн профессионал билимни игилендирге, власть органла, право низамны саклауучу структурала, граждан обществону институтлары, жамауат бла бла байламлыккыны кючлерге тийишлиди», - дегенди сёзюно ахырында республиканы Башчысы.

КъМР-ни прокурору Николай Хабаров докладында законлукъ эм право низам кыалай жалчытылынганларын юсюнден айтханды, ведомствону ишини эсеплерин чыгарганды. Андрей Кикоть республиканы прокуратурасы былтыр конституция низамлыккыны, законлукъну, право низамны саклауда маганалы жумушланы толтуруганын чертгенди.

Ол санда организацияланы ишчилерине айлыкъ заманында теленир жаны бла тийишли жумушла тамамлангандыла. Мындан ары уа саулукъ саклауда, жашу журт-коммунал мюлке, коррупцияга къажу ишде, миллет проектлени жашауда бардырыуга бёлоннген ахчаны кюрортыуда надзору игилендирге кереклисине эс бурганды.

Ахырында Казбек Коков Андрей Кикотьга Къабарты-Малкъарга келгени, регионну прокуратурасыны ишине эс бурганы ючюн ыразылыгын билдиргенди. РФ-ни Баш прокуроруну орунбасары уа республиканы оюучусуна надзор ведомствону жыйылыууна кыатышханы ючюн ыспас этгенди. «Быллай халда ишлеген тыздо - борчланы биз бирге салырга керекбиз. Прокуратура органланы кесигизни болушлуккычуугъа санарга боллукъсуз. Бизни ишибиз сиз белгилеген жумушланы тамамлауга бурулуду - адамланы ырахматлы жашауларын жалчытыууга, республиканы экономикасын айнытыууга», - дегенди ол ахырында.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствону пресс-службасы.

ПАРЛАМЕНТ

Кызыл китапны ючюнчю статьясына турлениуле кийрилгендиле

КъМР-ни Парламентини спикери **Татьяна Егорованы** башчылыгында законла чыгарыуучу органны президиуму кезиуде жыйылыуу болганды. Анда депутатла республикалы эм федерал законланы проектлени сюзгендиле. Жыйылыууга онлайн халда РФ-ни Къырал Думасыны депутаты **Улбашланы Мухарбий** кыатышханды.

Парламентни кезиуде пленар жыйылыуун 25 февральда бардырырга келишгендиле. Андан сора «КъМР-ни Кызыл китабыны юсюнден» республикалы законну 3-чю статьясына тюзетиуле кыаралганды. Ол федерал излемге келишдирилгенди.

Аграр соруула, табийгъатны хайырлануу, экология, тегеркедеги кудуретни саклау жаны бла комитетни башчысы **Артур Текушеви** айтханына кёре, Кызыл китапха кийрилген неда анга кышуулурга (неда андан кетерилрге) керекли жаныуарлагъа, битимлеге кырал надзору кырауу юсюнден барады сёз. Бу тюзетиуле бла байламлы «Жаныуарланы саклау, ол жаны бла объектлени хайырла-

нуу юсюнден» республикалы законну 11-чи статьясы ючюн тас этгенди. Законну проекти КъМР-ни Парламентини жай сессиясыны планына кышуулганды.

Парламентарийле «РФ-ни инсанларны айырырга эмда жер-жерли самоуправление органлагъа сайланырга конституциялы эркинликлерин жалчытыуу юсюнден» федерал законну 32-чи статьясына тюзетиулеге эсгертилерин этгендиле, РФ-ни Административ бузуклыккыны кодексини 12.3-чю статьясына тюзетиуле да сюзюлгендиле.

Президиумда федерал за-

конланы проектлерине, РФ-ни субъектлеринде законла чыгарыуучу органланы башламчылыккыларына да кыаралганды. Алада сёз Бюджет, Жашау журт, Жер кодекслеге турлениуле, автомобиль жолланы бла жол мюлккю, кырал органлада бухгалтер отчетну, экология тинтилени юслеринден барады.

Депутатла кеслерини сфераларында жетишимле болдурган бир-бир инсанланы Парламентини Сыйлы грамотасы бла саугаларга оюу этгендиле.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Оператив штаб

Багъудан сора онсегиз минг адамдан аслам сау болганды

Коронавирисну профилактикасы эм аны жыйылыууна къажу регион оператив штабдан белгили этгенлерича, пандемияны аллындан бери республикада вирусдан 19785 адам ауругандыла. Тюнене ол 80 адамда ачыкъланганды.

Тийишли багъудан сора 18,4 мингден аслам адам сау болгандыла (ол сандо тюнене - 79 пациент). Бюпонюкде медицина болушлукъ берилгенле мингден азайгандыла - 974 адам. Жарсыуга, бу кыйын аурууу кёторалмай ауушханланы саны юч жюз бла жарымдан озганды - 353. Тюнене вирус бир адамны да жашауу юзмегенин айтырчанды.

Коронавирис КъМР-де жайылып башлагандан бери 427,2 мингден аслам тест бардырылганды (бир кюннге - 1316 тинтиу). Госпитальда 538 пациент бардыла, аланы арасында тест коронавирис ауруу жуукъганын ачыкъламаганла да. Реанимация бёлюмде 48 саусуз турадыла. Республикада

6 госпитальда 821 жер барды.

Оператив штабдан белгили этгенлерича, вирус бютонда 65 жылдан таматалагъа, ауруулары юслеринден кетмегенлеге кюркюулууду. «Аны себепли профилактика мадарла бютонда маганалыдыла. Адамла кёп жыйылган жерледе, транспортта медицина маскала жюрютюрге, бир бирден бек аздан метр кенгликде турургъа, кюланы сапын бла терктерк жууарга тийишлиди. Онг болганына кёре, адам бла да саламлашмазга, кучаклашмазга кюрешигиз», - деп эсгертгендиле Оператив штабдан.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

ИГИЛЕНДИРИУ

Жолчула къадалып кюрешедиле

Жылны ахырына жолчула Прохладный - Бахсан - Элбрус трассаны огъары жанында талай жерни суу ашамазча тынгылы кючлендирип бошар умутлудула. Ызлагъа кырагъан «Кавказ» управленияда айтханларына кёре, мадар битеу да 5,8 километрге этилликди.

Иш бу объектни Элбрус районда участкаларында барады. Специалистле жерни терен (10 эм 18 метрге) тешип, ары темир аула орнатып, ызы бла бетон кыюуп, аллай чыпын маталлы тыйгычла жарашдырадыла. Ала бир бирине жууукъ ор-

натылганы себепли, жолну черекни жагасыны кыаты бла барган участкалары иги да кючю боладыла.

Битеу да 8,5 минг чыпын орнатырга керекди. Бу кюннге беш мингден артыгы ишленгенди. Огъары Бахсанны кыатында эмда Бедикде участкалада мадар этилип бошалганды.

Тырныаузда, Терс-Кюолну кыатында эмда шахарны бла Огъары Бахсанны арасында участкалада иш энта да бардырылады. Жууукъ кезиуде жолчула Нейтрино элде объектни башларыкъдыла. Анда

хар не да хазырды. Кюн сайын специалистле онбеш чыпын орнатадыла. Графике кёре уа тогузун ишлерге керекдиле.

Эсге сала айтсакъ, бу трасса бла кюн сайын сегиз минг чаккылы машина ётеди. 2018 жылда Бахсан суу кыурууп келгенде, аны талай жери бек ашалганды. Этилген жумушланы хайыры бла энди аллай кыйын болумладан кыурулурга боллукъда, деп белгилегендиле управленияда.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлаганды.

Экономика

Эл мюлк продукцияны производствосу кёбейгенди

Севкавказстатны эсеплерине кёре, былтыр Къабарты-Малкъарда 61,4 миллиард сом багъасына эл мюлк продукция чыгарылганды, неда бурунгу жыл бла тенгешдиргенде, 10 процентге кёбюрек. Хар замандача, файданы асламысы терели битимлеге, эт, сют эм жумуртхалагъа жетеди. Саулай алып айтханда, битимчилик бёлюмге - 56,5 процент эм малчылыккыга да - 43,5 процент.

Республиканы аграрчылары мирзеу эм кудору битимледен

1 193,3 минг тонна алгандыла. Эт, сют эм жумуртхаланы производствосуна да танг кюшулганды. Былтыр мюлккени барысында да 537,5 минг тонна сют сауулганды (4,5%), малланы бла юй къанатлыланы этинден да союлмаган аурулукъда 119,6 минг тонна сатылганды (106,7% эм жумуртхаладан 175,4 миллион жыйылганды (102,1%).

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

ХАЙРЫЛЫ АТЛАМ

Жангы алимле ойлайдыла, кыжымай излейдиле, кеслерин танытадыла

Кы абарты-Малкыар кырал университетде бу кюнледе энди ахшы төреге айланган Шимал Кавказын жаш алимлерини инновациялы проекттерини көрмөчкү онбешинчи кере озганды. Энди уа анга жалаңда студентлеге угъай, колледжде, школада окугъанлагъа да кыатышыр онг барды. Ол кеси да Россейде Илмуну кюнөне аталып кыралды.

Жыл сайын да сагъынылган экспозицияда кеслерини ишлерин көргюзтгенлени саны келден-кел бола барады. Сөз ючюн, былтыр анга алтмыш жаш адам кыатышкан эселе, быйыл а илмуну башха-башха бөлүмлеринде сексен проектни хазырлагъандыла. Ала уа кыруу бизни республикадан болмай, Россейни бирси регионлардан да келгендиле эмда проекттеринде медицина, космос, генетика, роботехника, шендоюлюк материалланы тинтилуулери дегенча ызыны жангычылыкларын ачыкылагъандыла.

Сөз ючюн, КъМККУ-ну прогрессив материалла лабораториясы быйыл синтетикалы мурдорда жарашдырылган медициналы маскаланы кыайтарып экинчи сыйрөнү орунунда хайырланууну, алай бла уа табиыгъатны кирлендирмөнү технологиясын жарашдырганды. «Кюн шахар» сабий чыгармачылык академияны келечилери да аслам сейр затны келтиргендиле. Сөз ючюн, София Федоренко больницалада саусузлагъа дарманланы юлеширге боллукъ роботу юсюнден хапарлап, алай бла врачланы жукъгъан ауруудан сакъланыр амал чыгарыгына ийнандырганды.

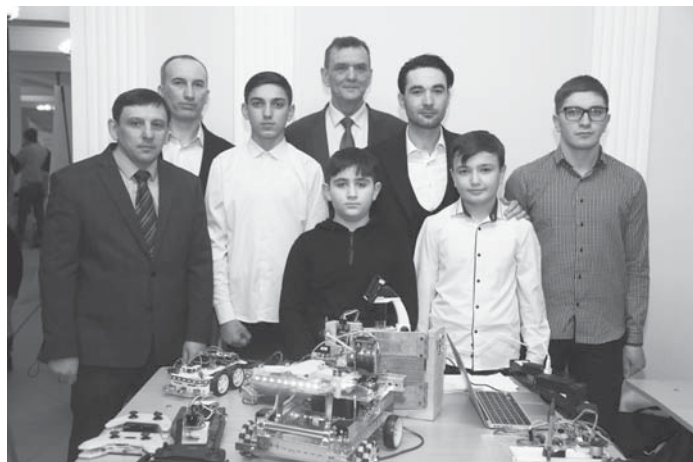
КъМККУ-ну магистранты Илья Нязов а «IT-турист» деген

жангы приложенияны жарашдырганды. Ол бизни республикагъа тышындан келип солугъанланы санын келечилерге бурулган проектди. Андан сора да, аны баш борчу туристни юсюнден социал сетлени болушлукълары бла аслам информацияны билирча этиуду.

Ставропольну Къойчулукъну эмда эчкиликни битеуроссей илму-излем институтуну келечилери бу жол да келгендиле көрмөчкө. Озгъан жылда аспирант Виктория Плахтюкова сагъынылган малланы этлерини адамгъа хайырлы болуруну юсо бла проекттин көргюзтген эди. Быйыл а специалист Нина Гусейнова ууакъ аякылыланы аш эритген системалары бла байламлы жарашдырган жангы ишини юсюнден айтханды.

Ол кюн жыйылгъанланы КъМР-ни Парламентини Билим бериу, илму эмда жаш тёлөнү ишлери жаны бла комитетини председатели **Нина Емузова**, билим бериу, илму эмда жаш тёлөнү ишлери жаны бла министрни кыуллугъун болжаллы халда толтургъан **Анзор Езаов**, КъМККУ-ну ректоруну кыуллугъун болжаллы халда толтургъан **Юрий Альтудов**, Жаш алимлени бла специалисттени союзуну башчысы **Алексей Абазов**, университетини проректору **Светлана Хаширова**, бирсиле да алгъышлагъандыла. Ала илму экспозиция жалаңда регионну угъай, саулай да кыралны бу ызда айныуна кышумчулукъ этгенин чертгендиле.

Андан сора да, көрмөчкү жаш алимлени бла иш беричюленди бирик-

дирген майданга айланганын да белгилей, ол эки жанына да хайырлы жумуш болганын ангылатхандыла. Школчула, колледжлени окуучулары, студентле да тамамлагъан проекттерин көргюзте, алай бла кеслерини иш келлюлюклерин, неге сейрлери барлыгъын ачыкылагъанларын, жылдан-жылгъа уа аланы ол сейрлери жетишилмеге бурулгъанларын айтхандыла. Уллу илмуну хар ызын да айнытыркыла бююннюгю жаш тёлө болганын чертгендиле.

Көрмөчкө кезиуонде айырмалы проектлени сайлагъан комиссия да ишлегенди. Аны башха-башха

бөлүмлеринде белгиленгенле да асламдыла. Аланы санында уа **Саракъайланы Джамия**, **Жазаланы Елена** (КъМККУ, «Эм иги инновациялы оюм»), **Улбашланы Мухаммат** («Кюн шахар» сабий чыгармачылык академия, «Проектни эм ахшы халда ачыкылау»), **Жабелланы Самат** (КъМККУ, «IT-Турист»), бирсиле да бардыла. Комиссияны эсеплерине тийишлиликде патент берилерге жарарыкъ проектлени жарашдыргъанлагъа аны хакъсыз ашыра онг да боллукъду.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

ЖОРУКЪЛА

КЫРАЛ ЭСЕП ЭКЗАМЕНЛЕ КЪАЧАН ЭМДА НЕ ТЮРЛЮ БАРДЫРЫЛЛЫКЪДЫЛА

Билим бериу сферада эмда илмуда надзорлукъ этиу жаны бла федерал служба тогузунчу, онбиринчи классланы таусурукъ окуучула кырал экзаменлени кыалай берликтерини юсюнден жангыртылган проектни баямлагъанды. Алай бла, аланы биринчисине тийишлиликде 2021 жылда ЕГЭ эки кезиуде бардырыллыкъды деп белгиленди: мурдорлу – 31 майдан экинчи июльгъа дери; кышакъ – июльнү онекинчисинден онжетинчисине дери. Мурдорлу проект (31 майда) география, орус литература эмда химия предметден сынаула бла башлангыркыды.

Эсигизге салыйкъ, озгъан жылда пандемия бла байламлы болумлада сабийле аслам халда баргъан экзамен – орус тил – эки кюннге юлешингенди. Быйыл да алай боллукъду. Алай бла бу предметден ЕГЭ ючюнчю эмда төртюнчю июньда озарыкыды. Кыайсы школ анга къачан кыатышырыгы уа алгъадан аланы кеслерине белгили боллукъду.

Математиканы профилли тюрлюсю уа (вузлагъа кирликке бередила) жетинчи июньда бардырыллыкъды. Тарыхдан бла физикадан экзаменлеге уа выпускникле онбиринчи июньда барлыкъдыла. Обществонанияны сайлагъанла уа аны онбешинчи июньда берликдиле.

Биологиядан бла тыш кыраллы тилден сынаулары жазыу (письменная) кесеги уа онсегизинчи июньга белгиленгенди. Ахыргы предметни селешуи (говорение) бөлүмю да эки кюнню ичинде озарыкыды. Анга сабийле жыйырма биринчи бла жыйырма экинчи июньда келликдиле.

Быйыл дагыда информатика эмда ИКТ-дан сынаула эки кюнню бардырыллыкъдыла. Энди жашла бла кызыла аны кесин да компьютерлени хайырланып берликдиле. Экзаменле уа жыйырма

төртюнчю эмда жыйырма бешинчи июньда кыраллыкъдыла. Расписанияда, эсгергенибизча, резерв кюнле да боллукъдула. Ала уа жыйырма сегизинчи эмда жыйырма тогузунчу июньга, дагыда экинчи июльгъа белгиленди. ЕГЭ-лени кышакъ кезиуонде уа сынаула онекинчи, ончюнчю эмда онтөртюнчю июльда озарыкыдыла. Мында да резерв кюн барды – онжетинчи июль.

2021 жылда бардырыллыкъ кырал выпусклу экзамен (ГВЭ-11), аны уа вузлагъа кирмезлик жашла бла кызыла бередила, жыйырма бешинчи майда – орус тилден, жыйырма сегизинчи майда уа математикадан боллукъду. Анга да резерв кюнле белгиленгендиле. Сегизинчи июнь – орус тилге эмда онунчу июнь – математикагъа. ГВЭ-11-ни кышакъ кезиуде да ончюнчю эмда онжетинчи июльда, дагыда ючюнчю эмда онжетинчи

сентябрьде озарыкыды. **Р**асписанияны экинчи проекти уа быйыл тогузунчу классланы таусурукъла бла байламлыды. Мында да сынаула эки кезиуге бөлүнүп бардырыллыкъдыла: мурдорлу – жыйырма төртюнчю майдан экинчи июльгъа дери; кышакъ – ючюнчю сентябрьден онжетинчисине дери. Быйыл мурдорлу кырал экзамен эки борчлу предметден – орус тилден бла математикадан – боллукъду.

Бу жол сабийле кеслери сайлагъан сынаула биз алгъадан юйренгенча форматта кыраллыкъ туюлдоле. 2021 жылда аланы – ОГЭ-лени – орунларына тогузунчуну бошарыкыла бир окуу предметден контроль иш жазарыкыдыла. Аны уа ала кырал эсеп аттестацияны (ГИА) тизмесинде болгъанладан айырыгыра эркиндиле – физика, химия, информатика, биология, тарых, тыш кыраллы тилле,

обществознание, орус литература. ГИА-ла кеслери да экзаменлени мурдорлу кезиулери башлангычны онжетинчи майдан жыйырма биринчисине дери бардырыллыкъдыла. Контроль ишлени вариантлары (КИМ) ОГЭ-2021 материалланы энчиликлерине көре жарашдырыллыкъдыла.

Дагыда быйыл мектеплени таусурукъ выпускниклеге ЕГЭ-ни (Бир кырал экзаменни) неда ГВЭ-ни (кырал выпусклу экзаменни) сайлагъа эркинлик бериледи. Аны ючюн а заявлени жазаргъа тийишлиди эмда аны юсюнден майны ортасына дери билдирерге керекди.

Сагъынылган сынаулары кыраллыларын эмда бардырылыуларын тенгешдирсек, белгилесича, ЕГЭ кыйыныракъды. ГВЭ-ни берирге асламысында саулукълары бла байламлы чекленген онглары болгъанла эркиндиле. Быйыл а властыла школчулагъа сайлар онгуу кыруар мураттыдыла. Алай бла ГВЭ-ге бийик окуу юйлеге кирерге излемегенле барысы да кыатышыргъа боллукъдула.

Дагыда вузлагъа экзамен кеслерини ичлеринде алгъан аланы кеслерини заманларын окуучула мектепден сора берлик сынаулары кезиулери эсге алып кыруаргъа тийишлиди чертилгенди. Алай бла выпускниклени барысына да документлери ашыкмай жарашдырыр онгла чыгарыкыдыла.

Рособнадрзорну бююнлюкге эсеплерине тийишлиликде быйыл ЕГЭ-леге бла ГВЭ-леге саулай да 795 минг школчу кыатышырыкыды деп белгиленди. Жаш адамла аланы жетишилми берип, ёсдорген ата-аналарын, окутхан устазларын кыуандырырла эмда кеслери да муратларына жетерле деп ышанабыз.

ТРАМЛАНЫ Зухура.

15 февральда Совет аскерле Афганистан Республикадан чыгарылгандыла

Жашларыбыз кырал чеклени таукел кыоруулазгандыла, ёлюмню кезюне кыаразгандыла, террористлени кырутхандыла

«Анда бир аскерчи да кыалмаганды»

Совет аскерле Афганистанга ол замандагы СССР-ни Коммунист партиясыны Ара Комитети 1979 жылда 12 декабрьде кыбыл кырген бегимге тийишлиликке кийрилген эдиле. Ол «...тышындан чабыуулуккуну жолун кесер муратда эмда шухё Афганистан бла чеклени кючлендирир ючюн» этилгенди.

1979 жылда 25 октябрьден 1989 жылда 15 февральга дери барган кызауатха 525 мингден аслам совет аскерчи кыатышкандыла. Кыабарты-Малкырдан ол урушха 1800 аскерчи чакырылганды.

Жаланда Кенделенден анда 22 жашыбыз кыулук этгендиле. Жарсыгуа, 55 жерлешибиз юйюрлерине, ата-аналарына кыайтмагандыла, уруш бошалгандан сора уа жараладан, жюректери кюйюп да ненчасы ёлгенди...

Женева келишим бла Совет Союз тогуз айны ичинде – 1988 жылда 15 майдан 1989 жылда 15 февральга дери – битеу аскерлерин бу кыралдан кетерирге борчул этилгенди. Тарыхчыла жазганларыча, СССР-ни бла Афганистанны арасында Шухё-луккуну кёпюрюнден ёттен ахыргы совет аскерчи генерал-лейтенант Борис Громов болганды. Ол кёпюрю ортасында токтап, башын Афганистан жанына буруп, бир минут шумсуз турганды. Журналистлеге айлангып, ол: «Анда 40-чы армияны бир аскерчи да кыалмаганды», - дегенди.

Десант-штурмовой отрядда

Татчаланы Асхат Афганистанга тошгенинде, башха жашлача, жашауну татыун билмегенди, сынауу болмаганды. Ол, школну бошоп, агромиелоратив институтну зоотехния факультетине окууга киреди. Биринчи семестрден сора аскерге кыулук этерге чакырылады.

- 1984 жылда тошгенинде Афганистанга. Биз интернационал борчубузну толтурурга ашырылыгыбызны букдурмай айтхан эдиле, - деп эсгереди ол. - Ленинканнга эттедиле биринчи. Бир ай юйренип, ызы бла Нацимеваньда сержантланы школун бошайма, андан а Хорог чекчи отрядха ашырадыла.

Асхатны биргесине уа анда республикадан жашла кыулук этгендиле - **Темукюланы Башир, Кадир Мурзаканов, Заур Шаков** бла уа ол нёгер байламлыккыны бюгюн да бузмаганды. Бу сиз кырген суратха ала аскерчи кийимлени алган биринчи кюн тошгенинде.

Хорогда Асхатны Калайхумб элли аскер комендатурасына ашырадыла. «Мында чекчи заставка, комендатура болгандыла, жангыдан а десант-штурмовой бригада кыралганды. Бёлюм энчи операцияла бардырырга жууапы болганды. Тилеп, ары барама», - дейди ветеран.

Десантчылага бютюнда кыыйын болганын айтыр кереклиси да болмаз. Эм жууапы

Быйыл совет аскерле Афганистан Республикада кеслерини интернационал борчларын толтуруп, андан чыгарылганы 32 жыл толады. Бу урушну юсюнден кёп китапла, статьяла жазылгандыла. Алай бу кызауатха аскерчиле бла бирге чекчиле да кыатышханларыны юсюнден алада аз сагынылады. Ол замандагы СССР-ни бла Афганистан Республиканы араларында кырал чекни узунлугу уа 2 минг километрден да аслам болганды. Чекчиле наркотиклени ташыганланы, сауутланган бандит кыауумланы жолларын кесерге, алгга кыажу операцияла бардырырга тошгени.

Бизни бюгюнню ушак нёгерибиз Татчаланы Владимирни жашы Асхат а аты айтылган Хорог чекчи отрядны десант-штурмовой кыауумунда кыулук этгенди. Интернационал борчун толтурганда кыргюзтен батырлыгы ючюн ол Кызыл Жулдузун ордени бла сауугаланганды.

Татчаланы Асхат (сол жанында) бла Заур Шаков.

буйрукла алагга ышаныладыла. Бу отрядны нек сайлаганса, деген сорууга, ышара: «Жашлык, кыаным кыайнаган кезиу», - деп жууаплайды.

Жыйырма тогуз энчи операцияга кыатышканды

Десант-штурмовой отрядны кыауумунда нёгерлери бла Асхат 29 энчи операцияга кыатышканды. 18-19-жыллык жашлагга кыралыбызны чеклени наркотиклени ташыганладан сакыларга, террористле жыйылган жерлеге вертолётлада учуп, аланы жок этерге, кишлаклада букыган душманга кыажу турургга, ёлюмню кезюне кыарарга тошгени.

- Афганлыла бла уруш этген бек кыыйынды. Жер туюнде аллай тоннелье кыазгандыла, адамны анга кыарыу жетерикди деп сагыш этген да кыыйынды. 1986 жылда майда ауушладан биринде операция болганды. Кызауат юч кюнню тохтаусуз барганды. Ючюнчю кюн истребительден топла атып, душман кыауум алай жок этилгенди, ансыз алгга ахырда баралмаганбыз. Дзотланы кыргенинде, сейриге кыалганма – тау туюне юч кыатлы тоннель, - деп эсгереди ол.

Геополитика сейрле

Бирле совет аскерле ким бла уруш этгендиле, айнымаган кыралны кыаллай сауутлары болганды, деп сагыш этерле. Ол кезиуде Афганистанда битеудуния геополитика муратла толтурулгандыла, демениги кыралланы сейрле юлешингендиле. Акыыл бир этигиз, юч кюн барган атышынуу кезиуонде совет аскерле алгга бир метр да тебалмагандыла. «Душманланы «Стингер» зенит-ракета комплекслери болганды. Аладан атып, вертолётларыбызны

эдинг, деген сорууга, сагыш этмей, бир сёз бла жууап береди – угый! Аны да ангыларчады. Уруш жаш адамны акылын, жашауга кез кыарамын тюрлендирмей кыыймайды.

Аскерден кыайтхандан сора ол жашауну Ата журтха кыулук этуу бла байлайды. Асхат Владимирни Нальчикни УМВД-сыны 2-чи бёлюмонде ишленгенди, Элбрус районда уголовный розыскга таматалык этгенди. Ызы бла Шимал Кавказда терроризмге кыажу арагга кёчюрюледи. Анда ол ведомствону башчысыны орунбасарыны кыулугуна дери ёсгенди, пенсияга подполковник чында чыкканды. Ич ишле органлага жашаууну 27 жылын бергенди.

Уручулага, экстремистлеге кыажу туруу

- Алыкка удостоверения да жок этди – стажёр кезиуон. Нальчикде Ленин атлы проспекте тишириула алтын сатхан жерде бир ишекли жаш адамны кёреме. Ол алтынланы учу багысы бла терк окуна сатарга кюрешгенди. Аны бёлюмге жетдиребиз. Тохтаусуз эки кюнню ушак этгениме жаш бла: чай

СССР болмаса, аны НАТО-ну кыраллары аллык эдиле.

Американы Бирлешген Штатлары Совет Союзну чеклерини кыатында кесини ракеталарын салыр ючюн кыаты кызауат этгенди. Алай жаланда урушну юсюнден сагынып кыойсак, терс болуккыбуз. Совет кырал анда кыаллай бир ахшылык этгенди – жолла, социал объекте, предпритияла, жашау журтла, кёпюрле ишленгендиле. Мамыр адамлага болушлук этилгенди», - деп акыыл этеди ол.

Низамны, тынчылыккыны бегите

Адамны эси алай кыралыгыды – аманлыкка унутула, жаланда ахшылыкка кыаладыла. Асхат жашаууну афган кезиуон унутурга ырадыды. Кыулук этген жерлеге кыайтып барлыккымы

дейди ол. «Кызауатда душманны, не ючюн сермешениги билесе. Мында уа кеси адамларыбыз бла кызауат этерге тошгени. 2000 жылла Россейге, Кавказга да сынауладан толу болгандыла. Тыш кыралла кеслерини сейрлерин толтура, Кавказда тынчылыккы бузарга умут этгендиле. Манга радикаллагга, экстремистлеге кыажу турууга тошгени», - дейди ол.

Ич ишле органлада бет жарыккы кыулук этгени ючюн а Татчаланы Асхат ведомстволу белгиле бла бирге «За отвагу» майдал, За заслуги перед Отечеством ордени 2-чи даражалы майдалы бла да сауугаланганды.

Насийхат сёзле

Бюгюнлюкде Асхат Владимирни пенсиядады, жаш жылларында сайлаган усталыккыга кыайтханды – малчылыккы бла кюрешеди, тау бал чибинчиликни жангыртады.

Ушагыбызны кезиуонде ол жаш тёлюге кыадарларын кеслерини кыолларына алырга чакырады. «Оюм этип, алай сайлагыз жашауда жолугузуну. Ич ишле органла, аскер, мамыр усталыкка болсунла, барысы да магъаналыдыла. Хау, аскер жашны кыаты этеди, жууаппылыккыга юйретеди. Алгын аскерде кыулук этмеген жашла бла кызыла телсерге окуна унамауч эдиле. Ич ишле жашауда жолну оюм этип сайларга керекди. Жюрегинг тартамган ич кыуанч, насып да келтирлик туюлюк», - дейди ол.

Ахшыдан адамлыккы жугады

Адам тууган журтун сюерге, аны сейрлерин сакыларга борчлуду, деп акыыл этеди ветеран. Асхат да сабийлерине тууган журтубузга кыулук этуиюню юлюсно болганды. Жашладан тамата **Ахмат** атасыны ызындан барып, ич ишле органланы сайлаганды. Ол уголовный розыскда ишлейди.

Эгизле **Расул** бла **Руслан** да погонла жюрютедиле. Биринчиси Пермде аскер институту бошаганды, Орёл шахарда ишлейди. Руслан а контракт бла Кантемир атлы дивизияда кыулук этеди. Жашладан кичи **Алим** школчуду. Аны аллында жашау жолла кенгиле, муратлары да улудула. Аладан бек магъаналысы уа Санкт-Петербургда аскер-медицина институтха кириргеди да, аны толурну тежейибиз.

Ол чакыда тууган нёгерлик кыатыды

Аскер нёгерлик, сёзсөз, кыурчдан да кыатыды! Афган уруш жашланы жуук этгенди. Асхат да нёгерлери бла байламлыккыны бузмаганды, быйыл да, хар замандача, ветеранла 15 февральда бирге тобешип, тансыкларыны аллыкдыла. «Жашлагга сауулук, узак ёмюр тилейме. Бирге тобешек, урушун сагырмайбыз. Жашауубузну, саулыккыну, сабийлени, кой халланы юслеринден айтабыз ансы», - дейди ол ушагыбызны ахырында.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Кёрмюч

Балаланы жүреклерин жарыта эмда хунерликлерин ачыкъялай

КъМР-ни Культура фондунда "Новый взгляд" деген кёрмюч ачылганды. Анда салынган ишлени республиканы районларында интернатларындан саулуукъларында заранлары болгъан келечиле жазгъанлары себепли ала сейирдиле эм энчидиле дерге боллукъду. Башламчылыкъ аланы социал реабилитация этиуге эмда чыгъармачылыкъ жаны бла кеслерин кёргюзтууге жораланган проектге кёре жашаугъа кийириледи. Проектни Россейни Художниклерини союзуну Къабарты-Малкъарда бёлюмю Президент гранты себеплиги бла къурагъанды.

- Биз "Новый взгляд" аты бла конкурс къурап, аны бла байламлы талай экспозицияла да жарашдыргъанбыз. Алай бла интернатда тургъан эмда башха инвалид сабийлеге бир тюролю себеплик этер, аланы жүреклерин къуандырыр, кёллерин кётюрюк мадарла этгенбиз.

Бизге бу жумушда сагъынылгъан махкемеде ишлегенле, юретиучюле, сабийлени ата-аналары да бек уллу болушлукъ этгендиле, аны ючюн алагъа жүрек ыразылыгыбызны билдиребиз", - дегенди,

кёрмючню ача, КъМР-ни Художниклерини союзуну таматасы **Геннадий Темирканов**. Андан сора да, ол жашчыкъладан бла кызычыкъладан бу ахшы чыгъармаларын унутуп къоймазлыкъларын тилеп, ала мындан арысында да балалагъа кёрмючле къурагъа болушуп турлукъларын билдиргенди.

Эришиуде битеу ишледен юч бек игисин айырып, алагъа биринчи, экинчи эмда ючюнчю жерле берирге эмда къараучула бек жаратхан суратланы белгилерге оноу этилгенди. Алай ахырында хар интернатдан бирер эм фахмулуну сайларгъа келишгендиле.

Жаш авторла теманы кеслери сайларгъа эркин эдиле. Алай бла "Новый взгляд" кёрмючде адамланы, жаныуарланы, табийгъатны, гюллени, тауланы, юй болумну суратлагъан ишле кёргюзтолгендиле. Конкурсха къатышханланы жыл санлары ондан башланады. Бу проект жылны ичинде бардырылыккъды.

Марзият АДИЛОВА.
Суратны автор алгъанды.

БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Москвачы студентле эллерибизни мектеплеринде дерсле берликдиле

Белгили программист **Алтууланы Мурат** бу кюнледе кесини Инстаграмда аккаунтунда билдиргенге кёре, ол эл школада программование дисциплинаны айнытуу жаны бла проектин жашауда бардыруугъа бюгюнлюкде Москваны белгили вузларында окугъан жаш адамланы къошханды. Ара шахарны бийик билим берген бек сыйлы окуу юйлеринде математикадан бла физикадан атларын айтдыра, бакалавриатны бошай тургъан кызыла бла жашла республиканы 10 школунда сабийлени юретирикдиле.

Энчи къуандыргъан а неди десегиз, ол фахмулу тёлнюю арасында эки таулу жаш да барды: **Беккиланы Мухтарны** жашы **Алим**

Беккиланы Алим.

Джанкишиланы Тимур.

эм **Джанкишиланы Артурну** жашы **Тимур**. Распределение бла ала Огъары Малкъаргъа бла Яникойгъа тюшгендиле. Андан сора да, проектге Бабугентни кадет школу, Кенделенни Энейланы Тимур атлы школу, Тырнывуузну 5-чи номерли лицейи, Ташлы-Таланы школу киргендиле. Битеу да аланы саны оннга жетеди.

Алтууланы Муратны оюмуна кёре, шендююк заманны излемлерине кёре усталыкъ алыуда баш магъананы математика тутады. Олду къалгъан илмуланы мурдору да.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Шагъырейленни

Правону жашырынлыкъларына тюшондюре

Къабарты-Малкъар къырал аграр университетни экономика факультетини биринчи курсунда окугъан студент къауум Монополиялагъа къажар Федерал службаны КъМР-де Управлениыны башчысы **Казбек Пшиншев** эм аны экинчиси **Анна Кумахова** бла тюбешгендиле. Бу иште Шимал Кавказда Кулинарланы ассоциациясыны президенти, шеф-повар **Чеченланы Бисо** эм «Горный Бриз» предпряттияны башчысы **Аслан Мазукабзов** да къатышхандыла.

Тюбешииуде конкуренцияны айнытууда эм магъаналы вопрсланы эмда тийишли правону юсюнден ушакъ баргъанды. Жаш тёлю, Федерал контроль-надзор органны ишинден сора, аны келечилери бардыргъан илму ишлени юсюнден да билгендиле. Анна Кумахова аланы

монополиялагъа къажар законодательствону излемлери бла шагъырейлендиргенди. Дагъыда Къабарты-Малкъаргъа магъаналы аграр эмда экотуризмни юслеринден хапарлагъанды.

Казбек Пшиншев а университетни башчысыны орунбасары **Зумакъулланы Фатиматха** бла илму-излем бёлюмню таматасы **Аслан Жемуховха** ыразылыгын билдиргенди.

Быллай тюбешииуде энди боллукъ специалистлеге ахшы умутларына жетерге, не тюролю проектлерин да арсарсыз башларгъа болушадыла, деп белгилегендиле ведомствода.

УЛБАШЛАНЫ Мурат
хазырлагъанды.

Программа

Эл ипотека бла – тынгылы юй неда фатар

Россельхозбанкны жылгъа 2,7 процентли ипотекагъа бюгюнлюкде рынокда сурам уллуду, ол санда Къабарты-Малкъарда да. Аны баш сылтауларындан бири, жылла бла созмай, эл жерледе юй неда фатар алыргъа онг тапдырылгъаныды. Жаланда биринчи тёлю бла аны багъасыны 10 процентин берирге керек боллукъду, деп билдиредиле финанс учрежденианы пресс-службасындан.

- Белгилисича, эртте-кеч болса да, хар юйюрге да жашуа журтну юсюнден сагъыш этерге тюшеди. Жылгъа 2,7 процент тёлерча ёнкюч бла кёбюсюнде жаш адамла хайырланадыла. «Саулай алып айтханда, бюгюнлюкде 225 инсанга 491 миллион сом чакълы ипотека берилгенди», - дейди Россельхозбанкны республикада бёлюмюню таматасы Алим Сокуров.

Жашуа журтну Нальчик, Бахсан, Нарткъала

шахарлада бла Хасания, Акъ-Суу, Адююк, Кенже элледен къалгъанларында алыргъа жарайды. Ол себепден кёбюсюнде юйлени Терк, Урван эм Чегем районлада аладыла.

Белгилисича, бусагъатда элде жашагъан жаш адамланы асламысы иги иш эмда жашуа излеп шахарлагъа кетедиле, аны ючюн агропромышленный комплексни айнытырча специалистле жетмейдиле. Ол себепден ипотеканы магъанасы аланы 25 процентин эл жерледе къалырча этерге.

Аны бла бирге арт заманда элдеде болумну игилендирича бир къауум проект эм программа бардырылады, ол санда инфраструктура да жангыртылады. Бу жаны бла Россельхозбанкны уллу къошумчулугу болгъанын да белгилерчады.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

КЪУРУЛУШ

Спорт межамлагъа танг къошулукъду

2021 жылда «Спорт – жашауну низамы» проектни, «Къабарты-Малкъар Республикада физкультура бла спортну айнытыу» программаны чекле-

трибунала да ишленирди. Зольский районда «Урунуугъа эм къоруулануугъа хазырма» комплексни нормативлерин берирча спорт майданны эм

ринде быйыл регионда талай магъаналы спорт межамны сюере белгилениди. Алай бла Нальчикде Ашуров атлы орамда «Шуёлукъну» скверини тийресинде республикада эм уллу 50-метрлик бассейн боллукъду.

району Белокаменское элинде физкультура-саулукъ кючлеу комплексни саллыкъдыла. Бу эм башха жумушлагъа Федерал бюджетден 354,04 миллон сом бөлюнгенди, деп билдиреди КъМР-ни Спорт министрствосундан.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ
Зульфия.

Студент оюнла

Уфадан алтын майдал бла къайтханды

Бу кюнледе Уфада III Студент Евразиялы аскер оюнла бардырылгандыла. Тёрт кюнню ичинде россейли студентле Башкирияны аграр университетинде кеслерни усталыкларыын 15 дисциплинада кёргозгенди. Турнирге къатышханланы саны 500-ге жете эди.

Бу жол оюнланы къурагъанла дуняда эпидемия бла байламлы болумну эсге ала, башха къыралланы келечилерин чакъырмагандыла. Алай бююнлюкде бизде окъугъан тыш къыраллыла студентлени эришиуге къатышыр онглари болгъанды.

ны араларында малкъарлы жаш Хочуланы Мухаммат да болганды. Ол, кикбоксингге эрише, 75 килограмм ауурлукъда барындан да кючлю болганын кёргозтюп, алтын майдал къоллу болганды.

Оюнлада хазырыкларыын кёргозте эришген спортчула-

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

КЕЛИШИМ

Боксчуланы жараулары Огъары Малкъарда бла Уштулуда ётерикдиле

Бу кюнледе Нальчикге Россейни боксдан федерациясыны комиссиясыны келечиси Маргарита Тароватова ишчи жолоучулукъ бла келгенди. Ол регионну боксдан федерация-

мадарларыны юсюнден айтханды. «Ол мурат бла дагъыда эки турнирни къурагъа боллукъ эди. Ол спортчуланы усталыкларыын ёсдюргенден, бокс бла кюреширге бютюн кёп адамны кёллендиргенден тышында, къараучулагъа да сейир болур эди, деп ойлайма. Бу ишибизде республикагъа белгили адамланы чакъырыу да себеплик ётерикди», – дегенди ол.

сыны вице-президенти Гадийланы Даниял бла тобешгенди.

Гадийланы Даниял а алгъа жыллада Огъары Малкъарда Совет Союзну Жигити Ум-майланы Мухажирни аты бла бардырылып турган турнирни жангыртыргъа умутлу болганын билдиргенди. Андан тышында, боксчуланы жайда юйрениу-жарау этиу жыйылыларыын Огъары Малкъарда бла Уштулуда ётдюрюрча хазырылау бардырыладыла, деп къошанды ол.

Маргарита Степановна регионда профессионал эм Олимпиада тюрюлерин айнытыуу

СУРАТДА: Маргарита Тароватова бла Гадийланы Даниял.

Эркин тутушуу

Жаш гёжефлерибиз – алчы жерледе

Нальчикде 2001-2003 жыллада туугъан жаш гёжефлени араларында эркин тутушудан республиканы биринчилиги бардырылганды.

Анда «Хасания» спорт клубубузну келечилери жетишимли болгандыла. Экинчи жерлени Къадырланы Ислам (57 кг.), Зокаланы Мухаммат (74 кг.), Чабдарланы Расул (79 кг.) чыкыгандыла. Доммакъ майдалланы Лелюкаланы Казим (57 кг.), Амин Гедгафов (79 кг.) бла Гузойланы Алан (86 кг.) алгандыла.

ДЗЮДО

Жыйымдыкъ командабыз жарашдырылганды

Кенжеде 15 жыллары толмагъан спортчуланы араларында дзюдодан Къабарты-Малкъарны биринчилиги бардырылганды.

Эсеплеге кёре, кеслерини ауурлукъ къауумларында алтын майдалланы Темуккуланы Азамат, Абдулаланы Салим, Руслан Беров, Дамир

Бесланев, Адисса Ахаминова, Русалина Варитлова, Мухамед Молов, Тамерлан Кужев эм башхала къытхандыла. «Кююшлени» Атабийланы Тамерлан, Атхан Бичев, Идар Дударов, Владимир Ян, Кантемир Дуков дагъыда талай спортчу алгандыла. Ёзденланы Муслим, Дамир Дударов, Абдулсамад Мурачаев, Мызыланы Хаджимуса, Султан Батыров эм башхала ючюнчюле болгандыла.

Хорлагъан дзюдочуладан республиканы жыйымдыкъ командасы къуралганды, ала СКФО-ну биринчилигинде тутушуркъдула. Ол а Нальчикде 8-10 мартда боллукъду.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

ЭРИШИУ

Эрикгенлерин кетергендиле, билимлерин толтургандыла

Россейли илмуну кюнуне жораланган сейир эришиу окъучулары араларында Къабарты-Малкъар бийик-тау заповедник бардырганды. Экологиялы оюннга хунерли сабийлеге болушлукъ этген «АНТАРЕС» деген регион араны келечилери къатышхандыла.

рына кёре, ала эки къауумгъа юлешингендиле. Ызы бла алагуа экологиялы жолукъну ётерча тохташдырылган пунктлары бла картала берилгендиле.

Сагъынылган махкемени къуллукъчулары къурагъан эришиу (квест) алагуа жаныуарланы сейир дуниялары бла бютюн къаршы танышыр онг бергенди. Оюнну жорукъла-

Эришиу а борчну белгилеуден башланганды. Эм алгъа ала дуняда биринчи заповедникле къалай къуралгандыларыны юсюнден видеогъа къарагандыла. Андан сора алагуа соруулагъа жууапла, атлам-атлам финалгъа жетерге керек эди. Хар атламдан а ала пазлы бир кесегин

тапхандыла. Оюнну ахырына жетишимли жетген а заповедникни белгиси болган кийик жаныуарны суратын биринчи жыйып хорлагъанды.

Къабарты-Малкъар бийик-тау заповедникни келечилери «АНТАРЕС» араны таматасы Гузийланы Алийге сабийлени тынгылы хазырлап, алада табийгъатха бла жаныуарлагъа соймеклик туудура билгени ючюн ыразылыкларыын билдиргендиле.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Тарых

Вермахтны уучлаучулары 1943 жылда Элбрусну төппесинде орнаткан байракъланы совет аскерчиле тау башындан быргъаган кюндю бюгон. Ол магъаналы эм сыйлы жумушну тамамларга бизникледен 20 адамга буюрулган эди.

Аланы араларында жангыз бир тиширйу болганды – лейтенант Любовь Коротаева. Ма ол кюнледе туугъанды бу къауумга киргенледе «Басхан жыры» (Помнишь, товарищ...). А. Грязнов, Н.Персиянинов эм Любовь Георгиевна къураган чыгарманы Юрий Визбор аламант айтханы барыбызны эсибизде къалганды.

Басхан тарында жаратылган жигитлик жыр

Немисли штандартланы Минги тауну төппесинден тошкюрорге жолуучулукъланы юсонден а Любовь Коротаева былай эсгеричю эди: «Ледорубланы таушлары төгерекчи тынчлыгын буза, жюреклерибиз сейир урадыла. Хар атламдан хауаны жетишмегенин сезебиз. Жолубузну узактыгын сагъатла бла санай, кегге элтген жолну уа ахыры керюнмейди. Тохтаусуз барабыз.

Бир кезиуде Элбрусну «иерине» жетдик. Эки төппе да бир бири къатларындача къаршыдыла. Кюнбатыш төппесине кетген къауум фашист байракъланы кетерип эдиле. Биз а Шаркъ жанына барырга борчлу болганбыз.

Ледоруб бла эки-юч кере урсанг, жетип къалады «кошкалагъа». Алай бла буз юсонде жолубузну ишлей барабыз. Бир кезиуде тау төппесинден курт юзюлюк, жаныбыз бла озду. Андан сора, бир ненча минут солуп, ахыр кючюбюзню жыйып, Минги таугъа чыкыдыкъ. Алайда бир бирибизни къучаклап, алгышладыкъ. Ызы бла Совет Союзну байрагын орнатдыкъ. Ол желде аламант ариу ойнай эди...»

Альпинистледен къуралган отрядха Любовь Коротаеваны Закавказский фронта башчылык этген генерал Иван Тюленевни

буйругу бла къошхан эдиле. 17 февральда ол байракъланы анга тапдыргъанды. Бу операцияга къатышханы ючюн тиширйу «За отвагу» майдал бла да сауғаланганды.

«**Басхан** жырыны» къуралганыны юсонден а ол былай эсге тошюреди: «Борчубузну жетишимли толтуруп тошгенден сора, Басхан тарында солуй, А. Грязнов жыры биринчи тизгинин айтады. Ызы бла уа мен эм Н. Персиянинов анга кесибизни килени къошабыз. Ма алай бла туугъанды бу жыр».

1945 жылда Любовь Коротаева «За отвагу» майдал бла экинчи кере сауғаланнады. Уруш башалгандан сора бир къауум заманны школда урунуп турганды. Андан сора институтлада бла университетледе да ишлеп турганды. Сыйлы белгиле эм грамотала бла да сауғаланганды. 2000 жылда Москвада ауушханды.

2010 жылда «Онбиреулени ышыгында» 1943 жылда февральда Совет Союзну байрагын Минги тауну төппесинде орнатханыны аплары бла эсгертме къанга орнатхандыла. Бек иги иш тамаланганды.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Низамга жыйыу

Такта кегетлени бла жемешлени качественосу – дайым контрольда

Ростребнадзору Къабарты-Малкъарда Управленисында рыноклада бла тюкенледе сатылган такта кегетлени бла жемешлени качественосуна тохтаусуз контроль этенлей турдыла. Ведомстводан билдиргенлеринча, бытыр олумутда аллай продукциядан 455 проба алып, лабораторияга ашыргъанды.

Аны специалистлери уа аланы качественосуна къарагандыла, санитар-химия жаны бла къоркъуусулугуна, паразитлеге, бактериялагъа, радиация берген затлагъа, генетикалары торлендирлен абериле къошулганына тинтендиле.

Айтханларына кере, бир жаны бла да кемчили табылмаганды. Кегетледе, жемешледе эмда наныхлада ууландыргъан затла, пестицидле, радионуклидле мардасындан артыкъ болмаганы да тохташдырылганды.

Управленинга быллай продукцияны къоркъуусулугуна эмда качественосу юсонден соруп селешген адамлагъа 79 кере консультацияла берилгендиле. Сатыу-алуу баргъан неда башха жерледе быллай продукция бла байламы бузукълукла табыгандыла деп ары бир да селешмегендиле.

КъМР-ни Маданият министрствосуну, «КъМР-Медиа» ГКУ-ну, КъМР-ни Журналистлерини союзуну, «Заман», «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгз псалъа», «Советская молодежь», «Горанка» газетлени, «Литературная Кабардино-Балкария», «Ошмамахо», «Минги-Тау», «Солнышко», «Нур», «Нюр» журналланы, «Къабарты-Малкъар» ВТК-ны, «Къабарты-Малкъар» ВГТРК-ны, «Элбрус» китап басманы, «КъМР-инфо» информация агентствону коллективлери **ТОКЪЛУЛАНЫ Ахузатха, СОЗАЙЛАНЫ Акону къызына**, къарындашы **СОЗАЙЛАНЫ Акону жашы Расул** ауушханы бла байламы уллу бушуу этип къайгъы сёз береди.

«Заман» газетни редакциясыны коллективи **ТОКЪЛУЛАНЫ Ахузатха, СОЗАЙЛАНЫ Акону къызына**, аны къарындашы **СОЗАЙЛАНЫ Акону жашы Расул** дуниясын алышханы бла байламы уллу бушуу этип къайгъы сёз береди.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенты бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орунбасары)
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат,
(баш редактору орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зуухра,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиниклерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графике кере 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГЪАРГАНЛА:
Кетенчиланы Зульфия, Кучукуланы Сафият - жууаплы секретарыны орунбасарлары; Бийчеккуланы Жаннета (1, 2, 3, 4-чо бетле), Гелляны Валентина (9, 10, 11, 12-чи бетле) - корректорла.

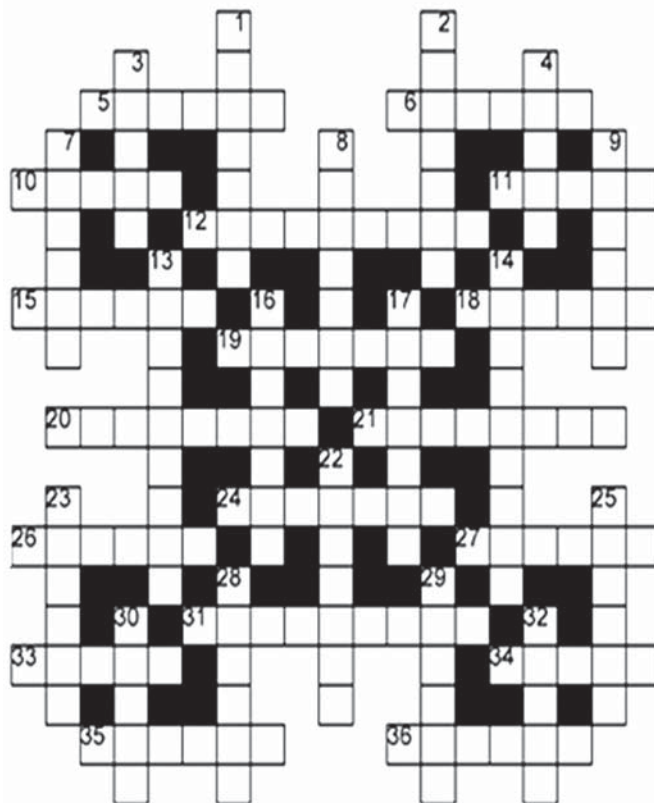
Тиражы 1188 экз. Заказ № 290
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспекти, 5
электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru

Сёзбер

ЭНИНЕ: 5. Танг жулдуз. 6. Эрттегили хапар. 10. Тютюн ичгенни ауазы аллай болады. 11. Проза жанр. 12. Тынчлык, сабырлык. 15. Адам жатып солугъан жер. 18. Саугъа. 19. Баллини къытай тюлюсю. 20. Керексизге уялыууч адам. 21. Эрттегили хуржунла. 24. Ол дунья. 26. Жырчы къанатлы. 27. Суу боюнларында дарманлы кегетли юлюк. 31. Адамны, затны сыйын кётюрю. 33. Бизге бек сыйлы китап. 34. Уллу эшик. 35. Атлыны кереги. 36. Бир бирге тагылган тогъайла.

ЁРЕСИНЕ: 1. Тюрк къыралны бек

сыйлы адамы. 2. Къайда да, кимде да изленген шарт. 3. Акъган суу. 4. Аны адам шубъха чады. 7. Кыш ханслагъа, чыпынлагъа къонган къарчык. 8. Эркинлик. 9. Керек болмаса да, башхадан айырылмай айланган. 13. Хыйла аманлык. 14. Кекелли чыпчык. 16. Ашха жут адам. 17. Кырал таматасыз болган заман. 22. Кирсиз этиу. 23. Даражалы ишчи жер. 25. Айыуга алай да айтадыла. 28. Бузоучу. 29. Ишни андан ары этилмеине сылтау. 30. Эртте шубъха алай айтхандыла. 32. Ол адамда, ёсюмде да болады.

ГАЗЕТНИ 12-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННАН СЕЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 7. Дауурбас. 8. Сарысакъ. 11. Аббат. 12. Чатыр. 13. Дорбункул. 16. Булутла. 17. Усталыкъ. 18. Кылык. 20. Тамбла. 21. Айсана. 22. Минара. 23. Ырхыла. 25. Чабакъ. 29. Ылыбыта. 31. Ырыслау. 33. Ажымлык. 35. Ашыкъ. 36. Аракы. 37. Батырлык. 38. Басханчы.

Ёресине: 1. Жаубауур. 2. Мурат. 3. Хангоша. 4. Къарыулу. 5. Умай. 6. Такырлык. 9. Жабагы. 10. Таначы. 14. Атаманлык. 15. Атанарыкъ. 18. Къалч. 19. Къайыкъ. 24. Алгышлау. 26. Армакъ. 27. Алчыла. 28. Садакъчы. 30. Айжарыкъ. 31. Ынычхау. 32. Тыйын. 34. Орган.